

पुरक (von *पुर Burg*) s. घर्घाष्ट^०.
पुरकोट (पुर + कोट) n. *Citadelle*: °पाल *PAṆKĀT.* 237, 15.
पुरग *gaṇa* कशास्त्रादि zu P. 4, 2, 80. कोटरादि zu 6, 3, 117; vgl. **पुरगावण**.
पुरगावण adj. *geneigt, gewillt zu Etwas*: प्रसादपुरगो भव *MĀRĀ.P.* 64, 8; vgl. **प्रसादमुखो** भव 17. In dieser Bed. aus **पुरोग** entstanden.
पुरगावण (पुरग + वण) m. N. pr. eines *Waldes* P. 8, 4, 4. *gaṇa* कोटरादि zu 6, 3, 117.
पुरजित् (2. पुर + जित्) m. *Eroberer von Burgen oder Besieger des Pura* (vgl. u. **त्रिपुर**). 1) Bein. *Çiva's* *KATHĪS.* 26, 286. Vgl. **पुरद्विष्**, **पुरभिद्**, **पुरमथन**, **पुरशासन**, **पुरारति**, **पुरारि**, **पुरामुहद्**. — 2) N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des *Aḡa* und Vaters des *Ariṣṭanemi*, *BHĀG.* P. 9, 13, 22. fg.
पुरज्योतिस् (पुर + ज्यो^०) n. Bez. von *Agni's Welt* *ÇABDĀRTHAK.* bei *WILS.* — Vgl. **पुरोज्योतिस्**.
पुरजन (पुरम्, acc. von 2. पुर oder *पुर Burg*, *Körper + जन* erzeugend) m. *das Lebensprincip, die Seele* als König und °जनी f. *die Intelligenz* als die Gemahlin dieses Königs aufgefasst, *BHĀG.* P. 4, 25, 9. fgg. **पुरुषे** **पुरजनं** विद्याद्यद्यनन्त्यात्मनः पुरः। एकद्वित्रिचतुष्पादं वक्रुपादमपादकम् ॥ 29, 2. बुद्धिं तु प्रमदां विद्यान्ममाकृमिति पत्कृतम्। यामधिष्ठाय देहे ऽस्मिन्पुमान्बुद्धेः जन्तुभिर्गुणान् ॥ 5.
पुरजय (पुरम् + जय) m. *Burgeneroberer*: N. pr. eines Helden auf Seiten der *Kuru* *MBH.* 7, 685 1. eines Sohnes der *Srīṅgaja* und Vaters des *Gānaneḡaja* *HARIV.* 1670. fg. *VP.* 444. eines Sohnes des *Bhaḡamāna* von einer *Srīṅgarī* (*Srīṅgājā* *LANGL.*) 2002. eines Sohnes *Çaçāda's* und = *Kakutsṭha* *VP.* 360. fg. *BHĀG.* P. 9, 6, 12. = *Kakutsṭha* *TRĪK.* 2, 8, 2. eines Sohnes des *Vindhjaçakti* *VP.* 477. des *Medhāvin* *MATSJA-P.* in *Verz. d. Oxf. H.* 40, b, 17. *VP.* 462, N. 15. N. pr. eines Elefanten, eines Sohnes des *Airāvāṇa*, *HARIV.* 8925. — Vgl. **पु^०** (auch *MBH.* 1, 4115. N. 20, 1).
पुरञ्जर m. *Achselgrube* *ÇABDĀRTHAK.* bei *WILS.*
पुरट n. (nach *ÇKDr.* und *WILS.*) *Gold* *BHĀG.* P. 3, 15, 29. 5, 2, 4. 8, 15, 6. 9, 10, 37. *VIDAGDHAMĀDHAVA* im *ÇKDr.* — Vgl. **पुरुद्**.
पुराण *UNĀDIS.* 2, 81. m. *Meer* *UḡĒVAL.*
पुरतटी (पुर + त^०) f. *Marktlecken* *HĪR.* 164.
पुरतस् adv. = **पुरस्** 1) *voran, vorn, davor, vor sich, vor mir u. s. w.* *AK.* 3, 3, 7. *H.* 1329. *an.* 7, 39. *MED.* avj. 83. **पुरतस्ते** प्रतस्थिरे *R.* 2, 80, 3. यो ऽहं पावकसंकाशं पश्यामि पुरतः स्थितम् *vor mir* 39, 6. *ÇĀK.* Ch. 60, 2. **पुरतो** नतिं कृत्वा *vor ihm* *KATHĪS.* 9, 79. **ददर्श** पुरतो *कारम्* *vor sich* 28, 136. *BRĀHMAVAIV.* (St.) 2, 70. **तस्यैतदाश्रमपदं पुरतो** विभाति *vor uns* *DBŪRTAS.* 73, 2. *RĀḡA-TAR.* 1, 207. *AMAR.* 43. *SUÇR.* 1, 107, 20. **मृत्युपाशान्पुरतः** (पूर्वमेव शरीरयानात् *ÇĀMĀK.*) प्रणोय्य *КАТНОP.* 1, 18. *vor, in Gegenwart von*, mit einem gen. *Spr.* 2091. *ÇĀK.* Ch. 96, 8. *KATHĪS.* 4, 75. 39, 72. 42, 150. 49, 12. *Ver.* in *LA.* 31, 6. 33, 6. *PRAK.* 86, 13. mit der Ergänzung comp.: **प्रिय^०** *Spr.* 1916. *PAṆKĀT.* 26, 23. 64, 1. **पुरतः** कार् *voranstellen, vorangehenlassen* *R.* 1, 67, 3. 2, 104, 1. in übertr. Bed.: **यन्मया सकृसा देव्याः प्रतिज्ञा पुरतः कृता *KATHĪS.* 32, 134. — 2) = **आद्ये**, **प्रथमे** *H. an. MED.* *vor* (zeitlich), mit dem gen.: **पुरतः** कृच्छ्रकालस्य *MBH.* 1, 8404.
पुरदार (पुर + दार) n. *Stadtthor* *AK.* 2, 2, 16. *HALĀJ.* 2, 133. *M.* 3, 92. *IV.* Theil.**

Am Ende eines adj. comp. f. *आ R. GORR.* 2, 96, 22 (fälschlich **पुरादार** *R. SCHL.* 2, 88, 19). 5, 9, 20.
पुरद्विष् (पुर + 2. द्विष्) m. *Pura's Feind*, Bein. *Çiva's* *ĠAṬĀDU.* im *ÇKDr.* *BHĀG.* P. 4, 6, 8. — Vgl. **पुरजित्**.
पुरंद m. = **पुरंदर** *ÇABDĀRTHAK.* bei *WILSON.*
पुरंदर (पुरम्, acc. von 2. पुर + दर) 1) m. P. 3, 2, 41. 6, 3, 69. 4, 94. *VOP.* 26, 60. *Wehrenbrecher, Burgenzerstörer*, *Beiw.* und Bein. *Indra's* *AK.* 1, 1, 1, 37. *H.* 171. *HALĀJ.* 1, 55. *VJCTP.* 83. *RV.* 1, 102, 7. 2, 20, 7. 3, 54, 15. 5, 30, 11. *AV.* 8, 8, 1. *INDR.* 3, 2. *ARĀ.* 2, 6. *HARIV.* 3793. 7210. 12490. *R.* 1, 43, 50. 2, 41, 18. *RAGH.* 2, 74. 3, 23. 51. 12, 84. *Spr.* 314. *PRAK.* 24, 10. *der Indra* des 7ten *Manvantara* *VP.* 264. *BHĀG.* P. 8, 13, 4. pl. *MĀRĀ.P.* 79, 5. *Beiw.* *Agni's* *RV.* 1, 109, 8. 6, 16, 14. *Çiva's* *ÇIV.* — 2) m. *Dieb* *UDDBHĀṬA* im *ÇKDr.* — 3) f. *आ* Bein. *der Gaḡgā* (*सुरला*) *HĪR.* 151. — 4) n. *Piper Chaba* (*चव्य*) *W. HUNT.* *ÇARDAK.* im *ÇKDr.* — Vgl. **पौरंदर**.
पुरंदरचाप (पुर + चाप) m. *Indra's Bogen, der Regenbogen* *VARĀH.* *BH.* S. 45, 4.
पुरंदरपुरी (पुर + प^०) f. N. pr. einer *Stadt* in *MĀlava* *VIKRAMĀK.* 24te *Erzählung*.
पुरंधि 1) f. *Verständigkeit, Einsicht, Weisheit*; pl. *gute Gedanken, Erkenntnisse* *NIR.* 12, 30. **उदीरतां सूनता उत्पुरंधीः** *RV.* 1, 123, 6. **चेदयतं सूनताः पिन्वतं धिय उत्पुरंधीरीरपतम्** 10, 39, 2. **अविष्टं धियैः निगृतं पुरंधीः** 4, 30, 11. 1, 138, 2. 2, 38, 10. 7, 67, 5. **से वो मदा अमृतं से पुरंधिः** 4, 34, 2. **धियाविष्टं पुरंध्या** 8, 81, 15. 38, 1. **सरस्वती सकृ धीभिः पुरंध्या** 10, 63, 13. 14. 2, 1, 3. 3, 62, 11. **अस्मभ्यं विष्ठा इष्याः पुरंधीः** 4, 22, 10. **एहिं नो रथमवा पुरंध्या** 5, 33, 8. **तरुणिरितिसंयार्ति वाजं पुरंध्या युता** 7, 32, 20. (सोमः) **पुरंधिं तविशीमियाति** 10, 112, 5. 9, 93, 4. **वर्धया वाचं ननया पुरंधिम्** 97, 36. 110, 3. — 2) *concr. adj. verständig, klug, einsichtig*: **नारी** *RV.* 10, 80, 1. *VS.* 14, 2. 22, 22. **पत्नीः** *RV.* 5, 41, 6. **गुवति** 3, 61, 1. 1, 116, 13. 117, 19. **नत्रयं कून्याति रथे पुरंधिम्** 7, 9, 6. 10, 39, 7. *Pūshan* 1, 181, 9. 2, 31, 4. 10, 64, 7. *Indra* 4, 26, 7. 27, 2. 3. *ein Rbhu* 5, 42, 5. *Bhaga, Savitar*, viell. auch N. eines besonderen Gottes 6, 49, 14 (*NIR.* 6, 13). 21, 9. 7, 33, 2. 36, 8. 39, 4. 10, 83, 36. *Himmel und Erde* 9, 90, 4. *NAIGH.* 3, 30. — **धि** in **पुरंधि** ist wohl = **धी** *Gedanke*, das vorangehende **पुरम्** steht wahrscheinlich mit **पुरस्**, **पुरा** in etym. Zusammenhange. Vgl. **स्मत्पुरंधि**.
पुरंधिवत् (vom vorherg.) *adj. von Einsicht begleitet*: **पुरंधिवान्मनुषो यज्ञसाधनः शुचिर्धिया पवते सोम इन्द्र ते** *RV.* 9, 72, 4.
पुरंधि (*SIDDH.* K. 236, b, 1) und °धी f. *eine ältere verheirathete Frau, eine ehrbare Matrone*; °धी = **कुटुम्बिनी** *AK.* 2, 6, 4, 6. *H.* 513. °धी *RAGH.* 7, 25. *KUMĀRAS.* 7, 2. *KATHĪS.* 38, 160. °धीपाम् 33, 24. *KUMĀRAS.* 6, 32. *Weib* überh. *HALĀJ.* 2, 326. **द्युपुरंधीपाम्** *RĀḡA-TAR.* 1, 68. Das Wort ist ursprünglich wohl identisch mit **पुरंधि**; vgl. das ähnlich gebildete **सैरंधि**, °धी.
पुरपतिन् (पुर + प^०) m. *ein in der Stadt lebender, zahmer Vogel* (*Gegens. वन्यपतिन्*) *VARĀH.* *BH.* S. 45, 67. — Vgl. **याम्य**.
पुरपाल (पुर + पाल) m. *Hüter einer Burg, einer Stadt* *BHĀG.* P. 4, 28, 13. °क m. *dass.* 6, 18, 17.
पुरभिद् (पुर + भिद्) m. *der Spalter des Pura*, Bein. *Çiva's* *H.* 10, 40*